

L'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials

XIè Taller de Reflexió i Debat d'AQU Catalunya amb les Universitats Catalanes

Universitat de Barcelona, 28 i 29 de gener de 2010

1. Quins són els principals problemes en l'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials?

- a. El paper diferent dels llibres o els articles en les Humanitats i les Ciències Socials
- b. Diferència entre les àrees de coneixement que s'ocupen de temàtiques universals i les àrees amb un objecte d'estudi delimitat territorialment

Els principals problemes són:

- *Diversitat de disciplines i de tradicions d'investigació:* en els àmbits de les Ciències Socials hi ha un pluralisme temàtic i metodològic; en un extrem, un conjunt de disciplines i enfocaments més propers a les Ciències Experimentals i, en l'altre extrem, un conjunt més proper a les Humanitats; disciplines metodològicament molt consolidades enfront de disciplines amb metodologies més barrejades.
- *Delimitació territorial de l'objecte d'estudi:* l'investigador vol fer arribar els seus resultats a tota la comunitat científica i social. El grau de mundialització és variable entre disciplines. En la perspectiva avaluadora cal tenir en compte el fet que hi ha investigadors que se centren en temes d'abast limitat o molt minoritari.
- *Manca de mecanismes consensuats d'avaluació i referents comuns:* a diferència del que passa en les Ciències Experimentals, en les Ciències Socials els mitjans de difusió de la recerca encara no estan completament estandarditzats. Es destaca la importància de tenir en compte aquesta pluralitat a l'hora de fer referència al JCR i altres indicadors.
- *Canvis en la pràctica avaluadora:* la introducció de la pràctica sistemàtica de l'avaluació de la recerca modifica les pautes de treball i genera costos.
- Es corre el risc que finalment l'objectiu exclusiu de la recerca sigui publicar, en lloc d'apuntar a altres objectius (apropar-se a la veritat o millorar les condicions socials i/o econòmiques de l'entorn).
- Convé prioritzar l'avaluació d'*outputs* sobre la d'*inputs*, per bé que hi ha d'haver la possibilitat de considerar alguns elements de procés sempre que siguin identificables, delimitables i mesurables de manera externa a qui els addueix.
- *Llibres:* una bona avaluació d'un llibre reclama fer-ne una avaluació directa, amb els costos i complicacions que això implica. De tota manera, no considerar aquesta mena d'aportacions té importants conseqüències desincentivadores per a la recerca de llarg abast en determinades àrees i obliga a presentar resultats de recerca sense el detall i la precisió que una monografia possibilita.

L'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials

XIè Taller de Reflexió i Debat d'AQU Catalunya amb les Universitats Catalanes

Universitat de Barcelona, 28 i 29 de gener de 2010

- *Sistema d'incentius i finalitats de l'avaluació:* l'avaluació estableix un sistema d'incentius que té efectes. Així doncs, és important determinar quina és la finalitat de l'avaluació: identificar l'excel·lència (i, en aquest cas, definir-la amb precisió) o bé reconèixer l'activitat investigadora ordinària exigible al professorat universitari professional.

2. Qualitat d'una investigació *versus* qualitat de la difusió. Quins han de ser els criteris de qualitat en la investigació en Humanitats i Ciències Socials (per grups específics)?

Criteris de qualitat:

- Es valora la importància de publicar els articles en diverses revistes enfront de la concentració de la publicació.
- No hi ha una posició consensuada en el grup a l'hora de considerar el factor d'impacte del JCR com el criteri únic per valorar una contribució a curt termini, tot i que s'opina que s'ha de tenir en compte, juntament amb altres criteris.
- Hi ha acord en el grup pel que fa a la importància que el sistema d'avaluació sigui clar i objectiu, però no hi ha consens en el fet que es basi únicament en indicadors com el factor d'impacte del JCR.
- Es considera convenient donar menys prioritat a les publicacions de difusió limitada, les publicacions de caràcter divulgatiu o professional, les publicacions d'administracions públiques i les publicacions sense revisió externa.

Pel que fa a la pràctica avaluadora d'AQU Catalunya, es destaca que un marc de referència més explícit, fruit d'un major consens i una major transparència en els criteris d'avaluació, permetria a un sol·licitant saber ex ante amb un menor grau d'incertesa les possibilitats que té o no de superar l'avaluació, la qual cosa li aportaria més seguretat.

D'altra banda, també es destaca la necessitat de millorar la motivació de les resolucions.

L'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials

XIè Taller de Reflexió i Debat d'AQU Catalunya amb les Universitats Catalanes

Universitat de Barcelona, 28 i 29 de gener de 2010

3. Criteris per determinar la ubicació d'una publicació en una llista de referències. Quins dels criteris detectats en el punt anterior són pertinents?

Per incloure una publicació en una llista de referències, cal que compleixi els mecanismes de qualitat del procés editorial.

L'existència d'uns índexs formalitzats per ponderar les publicacions és encara vista com el resultat d'una necessitat de les institucions polítiques i acadèmiques més que no pas com una exigència de la investigació social mateixa. D'altra banda, cal anar avançant en la incorporació de criteris que tinguin en compte la ràpida expansió de les publicacions digitals i les dinàmiques d'accés lliure.

4. Avaluació a través de referents *versus* avaluació directa de les contribucions. Poden ser complementàries?

En funció del tipus d'objectiu que es persegueixi, s'han de poder combinar l'avaluació directa i la indirecta. S'han de poder combinar les dues perspectives perquè hi ha publicacions «no indexades» que compleixen els requisits de qualitat.

En termes generals, es palesa la necessitat de disposar d'una cistella d'instruments d'avaluació de la recerca en què es combinin l'avaluació mitjançant referents bibliogràfics, la capacitat de transferència, l'avaluació directa i altres recursos.

5. Intensitat de la investigació (volum de publicacions) i figures d'acreditació. Diferents figures d'acreditació requereixen diferents volums i qualitat de la difusió?

Sí, cada etapa de la trajectòria acadèmica de la qual es fa una avaluació ha de reflectir un volum creixent de publicacions i un augment de la qualitat exigible.

L'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials

XIè Taller de Reflexió i Debat d'AQU Catalunya amb les Universitats Catalanes

Universitat de Barcelona, 28 i 29 de gener de 2010

6. El paper dels grups de recerca en la producció i l'avaluació científica

7. Potencial del grup investigador, context d'oportunitats i producció científica

Un grup de recerca és un continent que facilita l'assignació de recursos institucionals que són difícils d'assignar sobre bases individuals. En aquest sentit, és complementari a la recerca estructurada en projectes. D'altra banda, es constata l'avenç cap a formes més col·lectives de fer recerca i publicar.

Els grups de recerca representen una especificitat del nostre sistema universitari, atès que en altres països es dona prioritat a les xarxes.

8. Investigació i transferència de coneixement en les Humanitats i les Ciències Socials. Problemàtiques i potencialitats

En les Ciències Socials, la transferència és un mecanisme per vincular el treball de les universitats amb les necessitats socials i econòmiques que té un gran potencial (a més de generar recursos econòmics). Tanmateix, analitzar la transferència presenta una certa complexitat en comparació amb l'àmbit de les Ciències Naturals i l'Enginyeria, especialment a l'hora d'avaluar-la com a mèrit de recerca.